

Piłka nożna to najpopularniejszy sport na świecie, uprawiany we wszystkich zakątkach globu. Wspólną pasją łączy miliony ludzi w różnym wieku, różnych religii oraz pochodzenia etnicznego. Choć jest sportem prawdziwie międzykulturowym, ciągle boryka się z problemem rasizmu.

Rasizm w futbolu przybiera bardzo różne formy, od wulgarnych przyśpiewek i wyzwisk pod adresem piłkarzy z Afryki, przez dyskryminację zawodników o innym pochodzeniu etnicznym, aż do szerzenia rasistowskiej i neonazistowskiej propagandy na pewnych stadionach

PILKA NOŻNA WOLNA OD RASIZMU

ULOTKA TEMATYCZNA UNITED nr 4

Przejawy oraz incydenty

Rasizm w piłce nożnej objawia się w różny sposób, czasem łatwiejszy, czasem trudniejszy do zauważenia. Do najczęściej zauważanych wypadków należą:

Przemoc fizyczna wobec zawodników o innych pochodzeniu etnicznym

- W w kwietniu 2006 roku w serbskim klubie Borac Čačak, Mike Tamvaniere pochodzący z Zimbabwe zawodnik tej drużyny, padł ofiarą nie tylko rasistowskich wyzwisk, ale także fizycznej napaści ze strony neonazistowskich kibiców Boracu.

Rasistowskie, antysemickie, bądź islamofobiczne przyśpiewki i wyzwiska pod adresem pewnych zawodników lub drużyn

- Dwunastego marca 2008 roku podczas meczu o puchar UEFA pomiędzy Zenitem Sankt Petersburg a Olympique Marsylia pod adresem trzech czarnoskórych zawodników Marsylii padły rasistowskie obelgi. Część kibiców Zenitu rzucała w nich bananami i wydawała tzw. "małpie odgłosy".

Używanie przez niektórych kibiców symboliki i propagandy faszystowskiej, rasistowskiej oraz neonazistowskiej

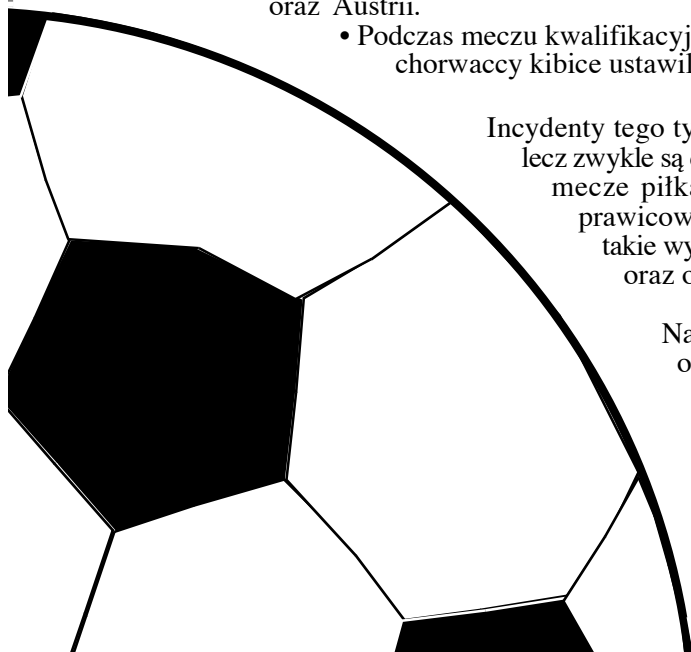
- Na Słowacji, dwudziestego kwietnia 2007 roku podczas meczu ligowego między FC Senec oraz Slovanem Bratysława, przyjezdni kibice wywiesili transparent z podobizną Adolfa Hitlera oraz flagę z napisem "Alles Gute Adi" ("Wszystkiego Najlepszego Adi"), w którym literę "S" zastąpiono runą "Sig".

Na tę datę przypadają urodziny Hitlera. Podobne wypadki odnotowano tego samego roku w Danii oraz Austrii.

- Podczas meczu kwalifikacyjnego do Euro 2008 między Włochami a Chorwacją, chorwaccy kibice ustawili się w swoim sektorze w kształt swastyki.

Incydenty tego typu przykuwają uwagę opinii publicznej oraz mediów, lecz zwykle są dziełem niewielkich grup kibiców, którzy wykorzystują mecze piłkarskie jako platformę do wyrażania swych skrajnie prawicowych lub neonazistowskich poglądów. Nierzadko jednak takie wypadki spotykają się z cichą aprobatą pozostałych kibiców oraz ogółu populacji.

Nadużyć dopuszczają się jednak nie tylko kibice, ale także osoby ze świata sportu, a nawet trenerzy. Dla przykładu na Węgrzech, gdy zapytano Kalmana Meszoly'ego, byłego trenera klasy międzynarodowej, o zawodników afrykańskich w lidze węgierskiej, odparł: "Oni dopiero co zeszli z drzew." Unaocznia to różnorodność, często podskórnych, przejawów dyskryminacji mniejszości oraz imigrantów uprawiających piłkę nożną lub uczestniczących w niej w dowolny inny sposób.

Kibice przeciwko rasizmowi

Kultura kibiców ważna jest w każdym sporcie, a szczególnie w piłce nożnej. Być kibicem to wspierać swój klub, swoich piłkarzy oraz ogólnie futbol. Nie jest łatwo dokonać kategoryzacji, lecz postanowiliśmy wyszczególnić trzy rodzaje kibiców i ich grup.

Chuligan • Ruch chuliganów powstał w latach sześćdziesiątych w Anglii i był silnie związany z pierwszą falą subkultury skinheads. Dali się oni poznać jako fanatyczni kibice swoich klubów, agresywni i często wszczynający walki z innymi chuliganami. Z czasem ten ruch rozprzestrzenił się na resztę Europy. Chociaż większość chuliganów wyznaje zasadę trzymania polityki z dala od swych bijatyk, od lat osiemdziesiątych wielu neonazistów stało się członkami chuligańskich ugrupowań, szczególnie we Wschodniej Europie, w której skrajna prawica często zasila szeregi futbolowych chuliganów.

Ultras • Ruch ultras powstał pod koniec lat sześćdziesiątych we Włoszech, skąd rozprzestrzenił się na Europę i inne części świata. Ultrasi to najbardziej oddani kibice swoich klubów. Należą do ultrasów to coś więcej niż tylko popierać daną drużynę. Towarzyszą oni swoim klubom podczas wyjazdów, śpiewają i dopingują zawodników podczas spotkań, przygotowują oprawy meczowe oraz pokazy pirotechniczne. Są podstawową grupą kibiców danej drużyny.

Większość chuliganów popiera swoje kluby, ale mecze piłkarskie są dla nich pretekstem do wszczynania awantur. Z drugiej strony, choć Ultrasi także dopuszczają się aktów przemocy, starć z policją, a nawet zamieszek, bardziej jednak niż chuligani koncentrują się na kibicowaniu danej drużynie.

Sympatycy/kibice • Ludzie, którzy popierają swoją drużynę i dopingują ją. Nie są tak oddani i fanatyczni jak ultrasi, niemniej czują dużą więź ze swoim klubem i stanowią integralną część stadionowych trybun.

Problem rasizmu oraz faszyzmu, zarówno w piłce nożnej jak i poza nią, objął także kulturę kibiców. Wiele grup aktywnie walczy z rasizmem. Grupy ultrasów, takie jak Ultras Sankt Pauli (FC St. Pauli, Niemcy), Biris Norte (FC Sevilla, Hiszpania), Commando Ultras (Olympique Marsylia, Francja), Rangers Pisa (Pisa Calcio, Włochy) mają jasny antyrasistowski i antyfaszystowski przekaz, który promują i demonstrują na

stadionach i poza nimi, poprzez elementy opraw meczowych oraz uczestnictwo w takich przedsięwzięciach jak antyrasistowskie turnieje kibiców, czy wspieranie imigrantów.

Kibice oraz ich kultura stanowią ważny element piłkarskiego życia i najlepiej, gdy oni sami występują przeciwko rasizmowi i walczą z jego przejawami na stadionach. Służy to jako inspiracja dla miłośników futbolu z całego świata. Aby to urzeczywistnić, należy podejmować akcje wspierane i koordynowane oddolnie, poczynając od współpracy między różnymi grupami ultrasów oraz kibiców.

FARE – Futbol Przeciwko Rasizmowi w Europie

FARE – Futbol Przeciwko Rasizmowi w Europie (*ang. Football Against Racism in Europe*) to europejska sieć organizacji pozarządowych, które walczą z przejawami dyskryminacji w piłce nożnej. Sieć zrodziła się w 1997 roku jako inicjatywa kibiców i w ciągu 11 lat objęła 37 krajowych partnerów pracujących na różnych płaszczyznach, wśród kibiców, zawodników, miejscowych społeczności, a także klubów i stowarzyszeń piłkarskich, aby walczyć z dyskryminacją w futbolu. Sieć FARE skupia w sobie projekty z całej Europy, jak na przykład:

“Wykopmy Rasizm ze Stadionów” w Polsce

Jest to hasło przewodnie kampanii prowadzonej przez Stowarzyszenie “Nigdy Więcej” (www.nigdywiecej.org), partnera FARE oraz UNITED. Akcja ma na celu propagowanie postaw antyrasistowskich oraz zwalczanie rasizmu na polskich trybunach piłkarskich. Jednym z jej elementów jest monitorowanie i przeciwstawianie się zjawiskowi neonazizmu wśród polskich kibiców, a także ścisła współpraca z Polskim Związkiem Piłki Nożnej w celu podniesienia publicznej świadomości tego problemu oraz usunięcia neonazistów z polskich stadionów. Świetnym przykładem działań w ramach kampanii był mecz ligowy między Widzewem Łódź a Legią Warszawa, podczas którego zawodnicy obu drużyn wyszli na boisko w koszulkach promujących hasło przewodnie i logo kampanii, aby poprzeć walkę z rasizmem w polskim futbolu. Piłkarze podpisali

swoje koszulki i oddali je na aukcję, wspierając działalność “Nigdy Więcej” także finansowo.

Drugim elementem kampanii jest szerzenie postaw antyrasistowskich wśród kibiców oraz promowanie piłki nożnej jako sportu otwartego dla wszystkich. Stowarzyszenie “Nigdy Więcej” bierze także udział w festiwalu muzycznym “Przystanek Woodstock”, gdzie prowadzi doroczne turnieje piłkarskie, a także dyskusje i warsztaty na temat walki z rasizmem.

Poza polskim projektem w Europie Wschodniej prowadzone są jeszcze dwie kampanie. Pierwsza z nich to słowacka “Futbol Nas Jednoczy” (futbal.rasizmus.sk), koncentrująca się głównie na wykluczeniu społeczności romskiej i dążąca do zbliżenia ludności romskiej i nieromskiej właśnie poprzez piłkę nożną. Druga kampania prowadzona jest przez FARE na Bałkanach pod nazwą “Bałkański Projekt Alpejsko-Adriatycki” (*ang. BAAP, Balkans Alpe Adria Project*). Ma ona na celu walkę z bardzo poważnym tam problemem ksenofobii i nacjonalizmu, przy współpracy z organizacjami młodzieżowymi oraz klubami piłkarskimi.

Tydzień Akcji FARE

Tydzień Akcji FARE to kampania zorientowana na wsparcie oraz zjednoczenie europejskich środowisk piłkarskich wokół walki z rasizmem. Jej głównym celem jest udzielenie pomocy małym inicjatywom oddolnym, nastawionym na działanie lokalne. W roku 2007 w tygodniu akcji wzięło udział 190 różnych grup ze wszystkich części Europy. Przedsięwzięcia koncentrują się wokół futbolu, obejmując na przykład antyrasistowską oprawę meczową, spotkanie kibiców, lokalny turniej piłkarski z udziałem środowisk imigranckich, bądź też dyskusję w miejscowej szkole czy ośrodku młodzieżowym. Zapraszamy do współpracy grupy kibiców, organizacje pozarządowe, przedstawiciele grup mniejszościowych i wszystkich tych, którzy mają pomysł na zorganizowanie akcji przeciwko rasizmowi w futbolu. Sieć FARE stara się wspomagać finansowo tyle projektów, ile to możliwe, dostarczając poszczególnym grupom także darmowe materiały informacyjne.

Mondiali Antirazzisti

Mondiali Antirazzisti, czyli Antyrasistowski Puchar Świata, to organizowany co roku wielki pięciodniowy turniej piłkarski, rozgrywany w regionie Emilia Romagna,

Symbole rasistowskie najczęściej spotykane na flagach, szalikach i transparentach:

Swastyka: oficjalny symbol niemieckiego narodowego socjalizmu oraz NSDAP (1933-1945)

Krzyż celtycki: najpopularniejszy symbol europejskiej skrajnej prawicy, często używany jako znak ruchu White Power. Czasami zastępuje literę "O".

Totenkopf: symbol Dywizji Pancerniej SS, dziś używany przez neonazistowską organizację "Combat 18".

Runa Sig: często używana podwójnie jako symbol SS, czasami zastępuje też literę "S".

Runa Odala: symbol Hitlerjugend, obecnie często wykorzystywany przez neonazistów.

Emblemat pierwszej dywizji SS: "Leibstandarte SS Adolf Hitler". Specyficzna forma tarczy jest dziś powszechnie używana przez skrajnie prawicowych kibiców.

Różgi liktorskie: symbol reżimu faszystowskiego oraz stworzonej przez Mussoliniego Narodowej Partii Faszystowskiej (1922-1945)

18: oznacza pierwszą i ósmą literę alfabetu. AH = Adolf Hitler.

88: oznacza ósmą literę alfabetu. "HH" to hitlerowskie pozdrowienie, "Heil Hitler".

14: oznacza 14 słów ułożonych przez amerykańskiego neonazistę, Davida Lane'a: "Musimy zabezpieczyć istnienie naszej rasy oraz przyszłość białych dzieci." (ang. "We must secure the existence of our people and a future for white children").

koło Bolonii we Włoszech. Mogą w nim wziąć udział fankluby, organizacje antyrasistowskie, stowarzyszenia imigranckie, grupy młodzieżowe oraz każdy, kto po prostu lubi piłkę nożną graną przy zasadzie *fair play*. W turnieju nie chodzi o współzawodnictwo, ale spotkanie z innymi ludźmi i nawiązanie kontaktów.

Mondiali to jednak nie tylko turniej piłkarski, ale także sporych rozmiarów festiwal antyrasistowski, podczas którego odbywają się dyskusje, warsztaty, pokazy filmów, koncerty i wiele innych przedsięwzięć.

W 2007 roku na turniej ściągnęło 4000 ludzi w barwach 200 drużyn (męskich, żeńskich i mieszanych) z 20 krajów z Europy i z poza niej, tworząc na krótki czas żywą i barwną społeczność.

Mondiali to wspaniałe wydarzenie dla każdego, kto kocha piłkę nożną i pragnie się nią cieszyć w atmosferze wolnej od rasizmu oraz dyskryminacji.

Rasizm na twoim stadionie?

Co robić, gdy na twoim stadionie ma miejsce incydent na tle rasistowskim?

Przede wszystkim spróbuj nagłośnić tę sprawę, zgłoś ją do władz klubu i postaraj powiadomić innych ludzi o tym wydarzeniu - także media. Nawet jeśli w twoim kraju problem rasizmu w piłce nożnej nie jest traktowany poważnie, należy poinformować o tym opinię publiczną, aby pokazać ludziom skalę zjawiska i sprowokować dyskusję na ten temat.

Większość kibiców nie popiera takich zachowań, zaś znacząca większość incydentów na tle rasistowskim jest dziełem małych grup ludzi. Miłośnicy futbolu często wiedzą niewiele lub prawie nic na temat takich wybryków, lub też wolą je po prostu ignorować, co owocuje cichym przyzwoleniem. Dobrym pomysłem jest więc dotrzeć do jak największej grupy ludzi i zainteresować tą sprawą zarówno klub, jak i innych kibiców. Nie poprzestawaj jednak na tym. Próbuje rozwijać to, co zacząłeś, na przykład poprzez założenie fan-clubu, wywołanie dyskusji na ten temat, zaproszenie do współpracy szerszego kręgu ludzi oraz podejmowanie własnych, twórczych inicjatyw.

Garść pomysłów:

- Jeśli należysz do fan-clubu lub grupy ultrasów, porusz ten temat w swym gronie i zainteresuj kolegów

działalnością antyrasistowską.

- Powiadom o wybryku innych ludzi, najlepiej poprzez (miejscowe) media lub też fanzin czy biuletyn twojego klubu.
- Na kolejnym spotkaniu kibiców rozpocznij debatę na temat rasizmu na waszym stadionie i spróbuj zachęcić do współpracy więcej ludzi. Być może wasza grupa mogłaby wziąć udział w jednym z turniejów antyrasistowskich, takich jak Mondiali Antirazzisti czy St. Pauli Antira.
- Nagłaśniaj waszą pracę! Organizuj niewielkie mecze piłkarskie między kibicami twojego klubu a miejscowymi społecznościami mniejszościowymi.
- Zaprosz przedstawicieli mniejszości do twojego fanklubu, aby mogli brać udział w kibicowaniu waszej drużynie.
- Sposobów jest wiele, bądź więc kreatywny i wciągaj do współpracy jak najwięcej ludzi.

Wybryki na tle rasistowskim to najczęściej dzieło niewielkich grup ludzi, którzy liczą na brak oporu. Dobrze jest pokazać im, że są kibice, którzy nie akceptują takich zachowań na swoim stadionie. Przerwij więc ciszę i mów o tym głośno!

Piłka nożna to piękna gra i sport, którym każdy może i ma prawo się cieszyć bez obaw przed dyskryminacją. Rasizm niszczy zabawę wszystkim, zawodnikom, kibicom i sympatykom, dlatego właśnie jest takie ważne, aby grać tak, jak należy: w sposób wolny, otwarty dla każdego, z dala od lęku i zastraszania.

Przydatne adresy:

- **FARE** > www.farenet.org
- **Mondiali Antirazzisti** > www.mondialiantirazzisti.org
- **'Pokażmy Rasizmowi Czerwoną Kartkę'** > www.TheRedCard.org
- **'Antyrasistowski Turniej St. Pauli'** > www.antira-stpauli.org
- **'Wykopmy Rasizm z Futbolu'** > www.kickitout.org
- **'Ośrodek Koordynacji Projektów Niemieckich Kibiców'** > www.kos-fanprojekte.de
- **'Futbol Jednoczy - Rasizm Dzieli'** > www.furd.org
- **'FairPlay. Wiele Kolorów. Jedna Gra'** > www.fairplay.or.at

Ta broszura tematyczna została opracowana w ramach projektu **“Civil Society Against Right-Wing Extremism – Developing New Lifelong-learning Strategies for NGOs”**. Jest to projekt wspierany przez program Komisji Europejskiej „Grundtvig” i wdrażany przez UNITED dla Intercultural we współpracy z:

- ARI Immigrant Association Rieti, Włochy – www.ariweb.it
- DUHA - Rainbow Association, Czechy – www.duha.cz
- Kulturbüro Sachsen, Niemcy – www.kulturbuero-sachsen.de
- Movement Against Intolerance, Hiszpania – www.movimientocontralaintolerancia.com
- MTP Oradea, Rumunia – www.mtporadea.ro
- Stowarzyszenie Nigdy Więcej, Polska – www.nigdywiecej.org
- Norwegian People's Aid, Norwegia – www.antirasisme.no
- People Against Racism, Słowacja – www.rasizmus.sk
- Uniwersytet w Wenecji, Włochy – www.unive.it/masterim

INICJATYWA UNITED PRZECIWKO SKRAJNIE PRAWICOWYM EKSTREMISTOM

Informacje na temat projektu “Civil Society Against Right-Wing Extremism” Inicjatywa “Zjednoczeni przeciwko prawicowemu ekstremizmowi”

Projekt ten został opracowany po wielu latach doświadczeń sieci UNITED w prowadzeniu kampanii przeciw dyskryminacji oraz po wnikliwej analizie obecnych trendów europejskiej opinii publicznej aktywnej w walce przeciw prawicowemu ekstremizmowi, rasizmowi i dyskryminacji.

Doświadczenie ukazuje, iż pomimo ogromnej i wspaniałej pracy wykonanej przez wiele organizacji aktywnych w tej dziedzinie, wiele organizacji pozarządowych posiada małą wiedzę na temat demokratycznych instytucji i ich procedur. Niemniej jednak istnieją efektywne sposoby radzenia sobie z dyskryminacją na poziomie lokalnym i regionalnym poprzez innowacyjne i nieformalne strategie edukacyjne. Są również sposoby nadania najlepszym praktykom wymiaru europejskiego. Celem projektu jest stworzenie dostępnego w całej Europie systemu antyrasistowskiej edukacji dla dorosłych. Bezpośrednie cele to: stworzenie procedur ułatwiających pracę grup lokalnych działaczy oraz członków organizacji pozarządowych aktywnych w dziedzinie edukacji antyrasistowskiej, ich szkolenie w antyrasistowskiej edukacji w Europie. Grupą docelową, do której projekt ma trafić są działacze organizacji pozarządowych. Spodziewane jest również, iż projekt dotrze poza grupę docelową, głównie do niekorzystnie położonych grup społecznych, które mają mniej szans na zdobycie edukacji gdzie indziej. Głównymi działaniami mają być identyfikacja, selekcja i rozpowszechnianie najlepszych praktyk w dziedzinie antyrasizmu, jak również konferencje, warsztaty i kampanie, które w efekcie przyniosą następujący dorobek: publikacje, podręczniki, broszury informacyjne, strony internetowe oraz materiały do kampanii.

Co to jest UNITED?

UNITED for Intercultural Action jest europejską siecią przeciw nacjonalizmowi, rasizmowi, faszystowskiemu oraz wspierającą imigrantów i uchodźców. Ponad 560 organizacji z różnych środowisk i różnych krajów europejskich pracuje wspólnie na zasadzie wolontariatu. Organizacje te łączą się poprzez UNITED. UNITED jest i pozostanie niezależne od partii politycznych, organizacji i państw aczkolwiek szuka aktywnej współpracy z innymi antyrasistowskimi inicjatywami w Europie. Poprzez UNITED organizacje dzielą się informacjami, spotykają i planują wspólne akcje. Kampanie są planowane i omawiane na konferencjach organizowanych przez UNITED. Organizacje o podobnych ideałach spotykają się na tych konferencjach i wspólnie pracują nad konkretnymi projektami i tematami. Informacje są otrzymywane od ponad 2000 organizacji i przekazywane do ponad 2500 grup w Europie. Jeśli chcesz się zaangażować, to przedyskutuj idee i cele UNITED wewnątrz twojej organizacji. Powiadom nas o tym czy twoja organizacja chciałaby dołączyć lub otrzymać informacje. I dodaj nas do swojej listy mailowej!

Stowarzyszenie "NIGDY WIĘCEJ"

Stowarzyszenie "NIGDY WIĘCEJ" powstało latem 1996 r. Naszą aktywność prowokuje polityka obojętności wobec narastającej fali nienawiści do innych narodów, odradzającej stare konflikty i szerzącej szowinizm, stosowana przez władze państwa polskiego oraz brak jednoznacznego sprzeciwu społecznego wobec tej sytuacji. Zmieniamy ten stan poprzez budowę społecznej grupy nacisku w celu eliminacji wszelkich zbrodniczych ideologii.

współpraca ze środkami masowego przekazu, działalność edukacyjna i oświatowa, mobilizowanie na ich rzecz wszelkich osób i środowisk aktywnych na arenie społecznej, kulturalnej i politycznej.

Wydajemy kwartalnik, najpoważniejsze w Polsce pismo zajmujące się w ciekawy i w pełni profesjonalny sposób tematyką neofaszystów i przeciwstawiania się mu, jest ono wysoko cenione i życzliwie odbierane przez bardzo różnych czytelników.

tłum. Stowarzyszenie NIGDY WIĘCEJ

Stowarzyszenie "NIGDY WIĘCEJ"

PO Box 6, 03-700 Warszawa 4 (prosimy załączyć kopertę i znaczek)
tel. 0601 360 835
e-mail: redakcja@nigdywiecej.org, www.nigdywiecej.org
konto: Stowarzyszenie "NIGDY WIĘCEJ": PKO BP I Oddział Centrum, Warszawa
25 1020 1013 0000 0902 0129 5898

UNITED for Intercultural Action

European network against nationalism, racism, fascism and in support of migrants and refugees
phone +31-20-6834778, fax +31-20-6834582
info@unitedagainstracism.org, www.unitedagainstracism.org

Informacje zawarte w niniejszym tekście niekoniecznie odzwierciedlają stanowisko lub opinie naszych sponsorów.

Sponsorzy nie są odpowiedzialni za jakiegokolwiek wykorzystanie tego materiału. Publikacja jest częścią projektu „Społeczeństwo obywatelskie przeciwko prawicowemu ekstremizmowi” i możliwa była dzięki wsparciu programu Grundtvig Unii Europejskiej.

